

เรื่องเล่าที่ทางให้ชีวิต จะเล่าให้คุณฟัง

ผู้เขียน : หมอร์เม่ บูกาย (Jorge Bucay)

ผู้แปล: เพ็ญพิสาข์ ศรีวรรณารถ (Penpisa Srivoranart)

175

ผศ.ปาจริย์ อ่อนสอาด*

ราวปลายปีที่ผ่านมา(2557) ณ สนามบินแห่งหนึ่ง ผู้เขียนได้พบหนังสือเล่มกะทัดรัดเล่มหนึ่ง สีเขียวอมฟ้าสะดุดตา หุ้มปกพลาสติกแน่นหนา เพียงชื่อเรื่อง เรื่องเล่าบอกทางชีวิต **จะเล่าเป็นเพื่อนคุณ** ตามด้วยข้อความ 20 ปี หลังจาก **จะเล่าให้คุณฟัง** เขียนโดยหมอร์เม่ บูกาย เป็นเหตุจูงใจเพียงพอ

*ที่ปรึกษาคณบดี คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

110/1-4 ถนนประชาชื่น หลักสี่ หวังสองห้อง กทม. 10210

อีเมล. pacharee.ons@dpu.ac.th

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน ประจำปี 2558

ให้ต้องตัดลินใจชื่อ

‘จะเล่าให้คุณฟัง’ คือหนังสือเล่มแรกของนักเขียนผู้นี้ในภาคภาษาไทย เป็นที่รู้จักเล่าขานของผู้อ่าน และยกย่องกันว่า “เป็นหนังสือที่เปลี่ยนแปลงชีวิตอย่างไม่น่าเชื่อ” และเล่มสี่เขียวอมฟ้า(จะเล่าเป็นเพื่อนคุณ)นี้เป็นเล่มสองต่อจากเล่มแรกซึ่งมีหน้าปกสีชมพู ผู้เขียนต้องย้อนรอยกลับไปอ่านเล่มแรกที่จัดพิมพ์ขึ้นห่างจากฉบับที่สองราวสี่ปี พิมพ์มาแล้วจำนวน 3 ครั้ง

ฆอร์เฆ บูกาย จิตแพทย์นักเขียนชาวอาร์เจนตินาที่มีชื่อเสียงและมีความสามารถด้านจิตบำบัดแนวเกสโตลด์ จุดเด่นของนักเขียนผู้นี้ นอกจากสามารถแปลงความยุ่งยากในการอธิบายเรื่องเกี่ยวกับปัญหาทางจิตให้กลายเป็นเรื่องง่ายแล้ว เขายังมีอารมณ์ขันที่ลุ่มลึก อีกทั้งเนื้อหาและท่วงทำนองการนำเสนอเรื่องราวที่สนุก ไม่เครียด จนขลุ่ยเอาตาดานาไชปูโล นักจิตบำบัดผู้อำนวยการศูนย์จิตบำบัด Andalusian ซึ่งทำงานร่วมกับฆอร์เฆ และเป็นผู้นำหนังสือนี้ รวมทั้งเล่มอื่นๆ ของฆอร์เฆ มาใช้ในการบำบัดรักษาคนไข้ จึงไม่น่าแปลกใจที่ผลงานทุกเล่มของเขาขายดีในยุโรป โดยเฉพาะกลุ่มประเทศละตินอเมริกา อีกทั้งมีผู้แปลเป็นภาษาต่างๆมากกว่า 20 ภาษา

ชื่อต่างๆ ในหนังสือแปลเล่มนี้ ตามที่ระบุไว้ในหมายเหตุสำนักพิมพ์พยายามถ่ายเสียงจากการออกเสียงภาษาเดิม คำสะกดบางคำต่างจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ยังคงพยัญชนะบางตัวไว้เช่น ซ ค และนำคำที่เคยใช้แต่เก่าก่อนบางคำมาใช้ใหม่เช่น ฟา แทน ลา เป็นต้น รวมถึงการนำเครื่องหมายยมักการ(˘) กลับมาใช้ใหม่ เพื่อกำหนดการออกเสียงครึ่งเสียง โดยเฉพาะคำที่ถ่ายเสียงจากภาษาต่างประเทศ วิธีการเหล่านี้เป็นการสร้างเสน่ห์และเสริมอรรถรสในการอ่านมากยิ่งขึ้น

เรื่องราวทั้ง 51 เรื่อง ฆอร์เฆ เล่าเรื่องผ่านตัวละครที่ชื่อ “เดเมียน” โดยให้สรรพนามแทนว่า “ผม” เดเมียนประสบปัญหามากมายในการใช้ชีวิต จำต้องพึ่งพานักจิตบำบัดร่างอ้วนที่ชื่อฆอร์เฆซึ่งก็คือผู้เขียนนั่นเอง เขาใช้เทคนิคการบำบัดคนไข้ผ่านการเล่านิทาน นอกจากนี้ผู้อ่านจะได้รับความรู้ธรรม์จากการ

อ่านแล้วยังได้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาและศัพท์เฉพาะเพิ่มเติมท้ายเรื่องด้วย

“กบตัวน้อยในถังคริม” เป็นเรื่องหนึ่งที่ผมอร์ใหม่ เล่าให้เดเมียนฟัง เมื่อเขามาปรึกษาเรื่องความไม่พร้อมในการเข้าสอบเพราะต้องสอบหลายวิชา เขามีเวลาอ่านหนังสือเพียงสัปดาห์เดียว

“ผมอ่านไม่จบหรอก” เดเมียนบอกผมอร์ใหม่ “ไม่มีประโยชน์... เสียแรงเปล่า... ทางออกที่ดีที่สุด คือใช้ความรู้เท่าที่เรียนมานั้นแหละเข้าสอบ อย่างน้อยถ้าสอบตกก็ยังดีที่ไม่เสียเวลาทั้งสัปดาห์นี้ทั้งอ่านหนังสือ”

“คุณรู้จักเรื่องกบตัวน้อยสองตัวไหม” นักจิตบำบัดร่างอ้วนถาม

“กาลครั้งหนึ่ง กบสองตัวหล่นลงในถังคริม ทั้งสองรู้ทันทีว่ากำลังจะจมน ไม่มีทางว่ายน้ำหรือลอยตัวได้นานในส่วนผสมที่ข้นคล้ายทรายดูดเช่นนี้ ตอนแรก ทั้งคู่ถีบขาอยู่ในคริมนั้นเพื่อจะไปหาขอบภาชนะให้ได้แต่ไม่สำเร็จ ทั้งสองได้แต่ตะเกียกตะกายอยู่ที่เดิมและจมนลงเรื่อยๆ รู้สึกว่าแต่ละครั้งที่โผล่ขึ้นมาয়พื้นผิวเพื่อหายใจนั้นช่างยากเย็นขึ้นทุกที” กบตัวหนึ่งพูดเสียงดังว่า

“ฉันไม่ไหวแล้ว ทำยังไงก็ออกไปจากที่นี่ไม่ได้ ไม่มีใครช่วยในไอ้สิ่งนี้ได้หรอก ไหนๆก็จะตายแล้ว ฉันต้องยืดเวลาความทุกข์ทรมานนี้ไปอีกทำไม ฉันไม่เข้าใจว่า มีประโยชน์อะไรที่จะต้องเหนี่ยวตายเพราะความพยายามอันไร้ค่า” เมื่อกล่าวจบมันก็หยุดถีบขาตั้งจมนลงไปอย่างรวดเร็ว มันถูกของเหลวข้นขาวกลืนไปจริงๆ ส่วนกบอีกตัวอดทนมากกว่า หรืออาจจะดีกว่าพูดกับตัวเองว่า “โอ๊ย... หนทางมีเดมนจริง ทำยังไงก็ขยับไปไหนไม่ได้เลย แม้ความตายคือคลื่นเข้ามาใกล้ ก็ขอสู้อจนเฮือกสุดท้าย ฉันไม่อยากตายก่อนเวลาของฉัน จะมาถึงแม้เพียงวินาทีเดียว”

กบตัวนี้ยังคงถีบขาและตะเกียกตะกายต่อไปอยู่แต่ที่เดิม ไม่เขยื้อนไปข้างหน้าแม้สักเซ็นติเมตรเดียว ชั่วโงงแล้ว ชั่วโงงเล่า

“ทันใดนั้น เพราะแรงถีบขาและตะกายเท่านั้นบครั้งไม่ถ้วน คริมเหลวจึงกลายเป็นเนย”

“เจ้ากบกระโดดขึ้นด้วยความประหลาดใจ และไถลไปจนถึงขอบถัง

จากตรงนั้นมันก็กลับบ้านได้ พลังส่งเสียงร้องอับอย่างมีความสุข”...

“คนเฝ้าประตูช่อง” เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ซอร์เฮ้นำมาเล่าเมื่อเดเมียนมาขอคำปรึกษาหลังจากที่เขาเรียนได้แค่ครึ่งทางแล้วเกิดความสับสนว่าควรเรียนต่อดีไหม เขาเล่าว่า “ผมรู้ว่าตัวผมเองนั้นแหละที่คอยกีดกันและบีบบังคับตัวเองให้เรียนต่อ”

“นั่นแหละคือปัญหาละ” นักจิตฯร่างอ้วนกล่าว “ทราบใดที่คุณยังคิดว่าคุณต้องเรียนหนังสือและจบปริญญาตรี คุณไม่มีทางจะเรียนอย่างมีความสุขหรอก...” ซอร์เฮย้ำให้เห็นว่าเขาไม่เชื่อเรื่องความพยายาม (ท่ามกลางความกดดัน) แต่เขาก็ไม่ปฏิเสธความคิดของเดเมียนที่ว่าเขาคงเป็นบุคคลสำคัญไม่ได้แน่ถ้าไม่มีปริญญาบัตร อย่างน้อยการเรียนมหาวิทยาลัยก็เป็นเครื่องรับประกันอย่างหนึ่ง”

ซอร์เฮจึงเล่าเรื่องหนึ่งในพระคัมภีร์ทัลมุด* (Talmud) ให้เดเมียนฟัง โดยเรื่องดังกล่าวเล่าถึงชายธรรมดาคนหนึ่งทีประกอบอาชีพเป็นคนเฝ้าประตูช่อง

“ในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ไม่มีอาชีพใดจะถูกดูแคลนและได้รับค่าจ้างน้อยเท่าคนเฝ้าประตูช่องอีกแล้ว แต่ชายผู้นั้นจะทำอะไรได้เล่า นอกจากอาชีพนี้”

“เขาไม่เคยเรียนเขียน อ่าน ไม่เคยทำงานอื่นใด อาชีพนี้ส่งต่อจากรุ่นปู่สู่รุ่นพ่อและตกทอดมาถึงตัวเขาเช่นเดียวกับกิจการช่องแห่งนี้ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษมานานนับหลายสิบปี”

“วันหนึ่ง เจ้าของช่องเก่าแก่เสียชีวิตลง ชายหนุ่มผู้กระตือรือร้นและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เข้ามารับหน้าที่แทน เขาตัดสินใจเปลี่ยนโฉมช่องให้ทันสมัย ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงห้อง และกฎระเบียบใหม่”

* Talmud : คัมภีร์ที่รวบรวมคำบอกเล่าของเรบีไบหรือธรรมาจารย์ชาวยิว ระหว่างที่ชาวยิวเร่ร่อนอยู่ในทะเลทรายนานนับร้อยปี อันเกิดจากความหลงผิดและอคติ ถือว่าเฝ้าพันธุ์ตนดีกว่าเฝ้าพันธุ์อื่น เป็นเฝ้าพันธุ์ที่พระเจ้าทรงคัดเลือก

เขากล่าวกับคนเฝ้าประตูของว่า “นับแต่วันนี้ นอกจากเฝ้าประตูแล้ว เจ้าต้องทำรายงานประจำสัปดาห์ส่งข้าด้วย ต้องจดว่ามีคนเข้ามาใช้บริการ วันละกี่คู่ และถามคนหนึ่งในทุกห้าคู่ว่า บริการของที่นี่เป็นอย่างไร มีข้อเสนอแนะอะไรบ้าง ทุกสัปดาห์เจ้าต้องเสนอรายงานนี้แก่ข้าพร้อมข้อเสนอแนะที่เห็นว่าเข้าที่”

“ชายผู้นั้นถึงกับตัวสั่น เขาทำงานไม่เคยอดอดเลย แต่ว่า... ‘กระผม ก็อยากทำให้ท่านพอใจนะขอรับ...’ เขาพูดตะกุกตะกัก ‘แต่กระผม... เอ้อ... อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ขอรับ’

“อ้าว... ยั้งนี่... ขอโทษที่ หวังว่าเจ้าจะเข้าใจนะว่าข้าไม่อาจจ่าย เงินจ้างคนมาทำหน้าที่นี้เพิ่ม และข้าก็รองานว่าเจ้าจะอ่านออกเขียนได้ไม่ไหว เพราะฉะนั้น...”

“แต่ท่านขอรับ ท่านจะไล่กระผมออกได้อย่างไร กระผมทำงานนี้มาทั้งชีวิต เช่นเดียวกับพ่อและปู่ของกระผม” เจ้าของช่องไม่รอให้เขาพูดจบ

“ข้าเข้าใจ แต่ข้าช่วยเจ้าไม่ได้จริงๆ อย่างไรก็ตามเสียข้าจะจ่ายเงินชดเชยให้ เงินจำนวนนี้คงพอให้เจ้ายังชีพอยู่ได้จนกว่าจะได้งานใหม่ เสียใจนะ ขอให้โชคดี” พ่อพูดจบ ชายเจ้าของช่องหันหลังและเดินจากไป

ชายผู้นั้นรู้สึกร้าวกับโลกกลมๆ เขากลับถึงบ้านด้วยสภาพของคนว่างงานครั้งแรกในชีวิต แล้วเขาจะทำอะไรดีล่ะ เขาระลึกขึ้นได้ว่า บางครั้งเมื่อเตียงพังหรือขาดูในช่องหัก เขาคิดหาทางซ่อมด้วยวิธีง่ายๆ ใช้ฆ้อนกับตะปู เขาคิดว่างานนี้น่าจะเป็นงานชั่วคราวได้จนกว่าจะมีใครมาเสนองานอื่นให้

เขาเที่ยวหาเครื่องมือเครื่องมือที่จำเป็นไปทั่วบ้าน แต่พบเพียงตะปูชิ้นสนิมไม่กี่ตัวและคีมปากกลมหนึ่งอัน ที่มุมหนึ่งของบ้าน เขานึกขึ้นได้ว่า ในหมู่บ้านนี้ไม่มีร้านขายอุปกรณ์ช่างสักร้าน ต้องเดินทางไปที่ตึกสองวันเพื่อไปซื้อของที่หมู่บ้านใกล้ที่สุด “แล้วจะทำอะไรได้เล่า” เขาคิดและเริ่มออกเดินทาง หลังจากนั้นเขากลับมาพร้อมกล่องอุปกรณ์สวยงาม เขายังไม่ทันถอดรองเท้าบูตก็มีคนมาเรียกที่ประตู

“ข้าแวะมาถามว่า เจ้ามีส้มให้ข้าชิมไหม ” เพื่อนบ้านของเขานั้นเอง

“ มี ข้าเพิ่งไปซื้อมา แต่ข้าจะต้องใช้ทำงาน คือว่าตอนนี่ข้าตงงาน ”

“ ข้าจะคืนเจ้าฟุ้งนี้ เข้าตู้เลย ”

“ ถ้าเช่นนั้น ก็ได้ ” เขารุ่งขึ้น เพื่อนบ้านคนนั้นมาเรียกเขาที่ประตูตาม

สัญญา

“ ข้าจำเป็นต้องใช้ส้มต่อ เจ้าจะขายข้าไหมละ ”

“ ไม่หรอก ข้าต้องไปทำงาน ไปร้านขายอุปกรณ์ที่ก็ต้องเดินทางด้วยพ่อ ถึงสองวัน ”

“ เรามาตกลงกันดีกว่า ” เพื่อนบ้านกล่าว ‘ข้าจะจ่ายค่าเดินทางขาไป สองวันและขากลับอีกสองวันรวมค่าส้มด้วย ยังไงเจ้าก็ไม่มียานทำอยู่แล้วนี่ เจ้าคิดว่าอย่างไร ’ ความจริงข้อตกลงนี้จะทำให้เขามีงานทำถึงสี่วันทีเดียว เขาตอบตกลง เมื่อเดินทางกลับบ้าน พบเพื่อนบ้านอีกคนหนึ่งรอเขาอยู่หน้าบ้าน

“ สวัสดิ์ เจ้าขายส้มให้เพื่อนเราใช่ไหม ” “ใช่” ชายเจ้าของส้มตอบ

“ ข้าอยากได้อุปกรณ์บางอย่าง ข้าพร้อมจะจ่ายค่าเดินทางสี่วันและเงินเพิ่มอีกเล็กน้อยสำหรับอุปกรณ์แต่ละชิ้น เจ้าก็รู้ ไม่ใช่ทุกคนที่พร้อมจะเดินทางถึงสี่วันเพื่อไปซื้อของ ” คนที่เคยเฝ้าประตูของเปิดกล่องอุปกรณ์ เพื่อนบ้านของเขาเลือกสิม ไชควง ส้ม และสิว จ่ายเงินแล้วก็กลับไป

“ ไม่ใช่ทุกคนที่พร้อมจะเดินทางถึงสี่วันเพื่อไปซื้อของ ” เขาจำประโยคนี้ได้มัน ถ้าเป็นดังนี้จริง คงมีคนจำนวนมากที่อยากให้เขาเดินทางไปซื้อเครื่องมือ

ในการเดินทางครั้งต่อมา เขาตัดสินใจเสี่ยงโดยใช้เงินชดเชยการออกจากงานส่วนหนึ่งซื้ออุปกรณ์ประเภทที่ขายให้เพื่อนบ้านจำนวนมากขึ้น ชาวบ้านบอกต่อๆ กันไปทั่วย่านนั้น เพื่อนบ้านหลายคนเลิกเดินทาง และหันมาซื้อของจากเขาแทน

ตอนนี้เขากลายเป็นคนขายอุปกรณ์ช่าง เดินทางไปซื้อของที่บรรดา ลูกค้าต้องการสัปดาห์ละครั้ง ไม่นานเขาก็เกิดความคิดว่า หากหาสถานที่เก็บ

เครื่องไม้เครื่องมือเหล่านี้ได้ เขาจะประหยัดเวลาเดินทางและมีรายได้มากขึ้นด้วย เมื่อคิดได้ดังนั้น เขาจึงเช่าสถานที่แห่งหนึ่ง ขยายทางเข้าโกดัง เพิ่มตู้โชว์หน้าร้าน สถานที่นี้จึงกลายเป็นร้านขายอุปกรณ์ช่างแห่งแรกของหมู่บ้าน...เมื่อเวลาผ่านไป ผู้คนจากหมู่บ้านอื่นต่างพอใจซื้อของจากร้านเขาเพื่อประหยัดเวลาเดินทาง วันหนึ่ง เขานึกขึ้นได้ว่า เขามีเพื่อนเป็นช่างกลึง ผลิตหัวส้อมให้ได้ เหตุใดจึงไม่ผลิตคีมปากกลม ปากแหลม และส่วด้วยเล่า ต่อจากนั้นก็ตะปู้สกู.....

ชายคนนี้ก็กลายเป็นเศรษฐีผู้ผลิตอุปกรณ์ช่างในช่วงเวลาเพียงสิบปี เขาตั้งมั่นบนความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร สุดท้ายเขาก็กลายเป็นนักธุรกิจทรงอิทธิพลของภูมิภาค เขาบริจาคโรงเรียนให้หมู่บ้าน นอกจากโรงเรียนจะสอนอ่านสอนเขียนแล้วยังสอนศิลปะและงานช่างที่เป็นประโยชน์แก่ยุคสมัยอีกด้วย ผู้ว่าการเมืองและนายกเทศมนตรีจัดงานเลี้ยงฉลองเปิดโรงเรียน หลังรับประทานอาหาร นายกษมอบกัญแจเมือง ผู้ว่าฯสวมกอดเขาและขอให้ลงลายมือชื่อบนหน้าแรกของสมุดเยี่ยมประจำโรงเรียน

“นับเป็นเกียรติของผมอย่างยิ่งครับ” ชายผู้นี้กล่าว ‘ผมอยากเซ็นให้เหลือเกิน แต่ผมอ่านไม่ออกเลยและเขียนไม่ได้ ผมไม่รู้หนังสือ’

“คุณนะรี” ผู้ว่าฯเอ่ยอย่างไม่ค่อยเชื่อนัก ‘คุณอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้จริงหรือ คุณสร้างอาณาจักรอุตสาหกรรมขึ้นทั้งที่ไม่รู้หนังสือ...ผมอยากรู้ว่าถ้าคุณรู้หนังสือ คุณจะทำอะไรมากมายสักแค่ไหนกันนี่’

“ผมตอบคุณได้” เขาพูดอย่างสงบ ‘หากผมอ่านออกเขียนได้ ผมคงเป็นแค่คนเฝ้าประตูช่อง!’

ซอร์เฮกกล่าวไว้ตอนท้ายของหนังสือว่านิทานแต่ละเรื่องที่คุณเพิ่งอ่านจบนั้นเป็นเพียงก้อนหิน จะสีเขียว สีเหลือง หรือสีแดงก็ตาม ล้วนเขียนขึ้นเพื่อบอกตำแหน่งหรือนำทางเท่านั้น การค้นหาลงไปในความลึกซึ้งของนิทานแต่ละเรื่องเพื่อให้พบเพชรที่ถูกซ่อนไว้ ถือเป็นหน้าที่ของแต่ละคนเอง